

**NON.
NO.
NEIN.**

Say No!
Stop
violence
against
women

Våld mot kvinnor har sin grund i kvinnors ojämlika ställning i samhället, en ställning som speglar den ojämna fördelningen av social, politisk och ekonomisk makt mellan kvinnor och män. Det är en av de mest genomgripande kränkningarna av mänskliga rättigheter i vår tid och en form av diskriminering som leder till, eller troligen kommer att leda till, fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor ⁽¹⁾. Våld mot kvinnor undergräver kvinnors värdighet och integritet och drabbar familjer, grupper och samhällen allvarligt. Det finns uppskattningar som tyder på att var tredje kvinna i EU (eller 61 miljoner av 185 miljoner) har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld, eller båda, sedan 15-årsåldern ⁽²⁾.

Den fullständiga omfattningen av våld mot kvinnor är svår att uppskatta, eftersom våld fortsätter att vara underrapporterat och stigmatiserat, vilket innebär att det som faktiskt rapporteras endast är en liten del av verkligheten. I Sverige tenderar 84 procent av befolkningen att lita på polisen ⁽³⁾.

EIGE:s jämställdhetsindex 2015 visade att när människor tenderar att ha stort förtroende för rättsväsendet är andelen rapporterat våld högre ⁽⁴⁾. Enligt uppskattningarna har 46 procent av kvinnorna i Sverige erfarenhet av våld, vilket är 13 procent högre än i EU som helhet ⁽⁵⁾.

Europeiska jämställdhetsinstitutet har uppskattat att kostnaderna för våld mot kvinnor i nära relationer i Sverige kan uppgå till 2 miljarder euro per år. Siffran beräknades enligt den metod som används i EIGE:s undersökning 2014 ⁽⁶⁾ och som medlemsstaterna kan ta efter, vilket Estland gjorde 2016 ⁽⁷⁾.



Vilka fakta har vi?

En nationell undersökning av våldsutsatthet som genomfördes 2014 i Sverige visade att

- 20 procent av kvinnorna och 5 procent av männen någon gång i sitt liv har utsatts för allvarligt sexuellt våld,
- Var tionde kvinna och var hundra man uppgav att de utsatts för allvarligt sexuellt våld efter 18 års ålder,
- 14 procent av kvinnorna och 5 procent av männen har utsatts för våld eller hot om våld av en nuvarande eller tidigare partner efter 18 års ålder,
- 20 procent av kvinnorna och 8 procent av männen har levt med utsatthet för upprepat och systematiskt psykiskt våld som utövats av en nuvarande eller tidigare partner ⁽⁸⁾.

Förutom undersökningen om våldsutsatthet genomförs årligen en nationell kartläggning (beställd av regeringen och genomförd av Brottsförebyggande rådet (Brå) av brott i nära relationer, inom ramen för Nationella trygghetsundersökningen (NTU) ⁽⁹⁾.

Resultatet från 2014 års undersökning genomförd av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter visade att efter 15 års ålder hade

- 46 procent av kvinnorna i Sverige upplevt fysiskt och/eller sexuellt våld,
- 33 procent av kvinnorna i Sverige blivit utsatta för stalkning,
- 81 procent av kvinnorna i Sverige upplevt sexuella trakasserier ⁽¹⁰⁾.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2015 visade följande:

- 1,8 procent av kvinnorna och 0,3 procent av männen uppgav att de blivit utsatta för sexualbrott under föregående år. Erfarenhet av sexuella övergrepp är avsevärt vanligare bland kvinnor än bland män och vanligast i åldersgrupperna 16–19 år och 20–24 år.
- 64 procent av kvinnorna som utsatts för överfall eller misshandel var "bekant med" eller hade en nära relation med förövaren ⁽¹¹⁾.

Enligt Eurostat registrerades mellan 2010 och 2012 uppskattningsvis 1,1 per 100 000 personer i Sverige som offer för människohandel ⁽¹²⁾.

När förtroendet för polisen är lågt minskar offrens benägenhet att anmäla våldshandlingar.



Är våld mot kvinnor ett brott i Sverige?

Svensk lagstiftning om våld mot kvinnor ingår i brottsbalken ⁽¹³⁾. Kompletterande rättsliga bestämmelser är framför allt inriktade på att skydda och stödja våldsoffer ⁽¹⁴⁾.

Svensk lagstiftning gör generellt ingen skillnad på våld hemma och våld i andra sociala sammanhang, eller på förövarens eller offrets kön. Det könsrelaterade brottet "grov kvinnofridskränkning" är ett undantag, eftersom det också finns i en neutral form: "grov fridskränkning". Brottet "grov kvinnofridskränkning" infördes 1998 ⁽¹⁵⁾ och omfattar upprepade straffbara kränkningar som utförs av män mot kvinnor som de har eller haft en nära relation med. Bestämmelsen är avsedd att höja straffvärdet för övergrepp som tillsammans utgör en allvarlig kvinnofridskränkning. Det är ofta fallet när det gäller våld i hemmet. Tillsammans med denna specifika bestämmelse kan brott som överfall, mord och sexualbrott, bland annat våldtäkt, självfallet också bli aktuella.

Alla former av kvinnlig könsstympning är förbjuden i Sverige. En särskild lag som förbjuder könsstympning antogs 1982 och har successivt skärpts ⁽¹⁶⁾.

En ny straffbestämmelse, "olaga förföljelse", trädde i kraft i oktober 2011 och omfattar förföljelse som består av upprepade, mindre allvarliga brottsliga gärningar som kränker offrets integritet. Syftet med denna lagreform var att stärka skyddet mot trakasserier och förföljelse, och att öka straffvärdet för brott av det här slaget.

Vad görs för att undanröja våld mot kvinnor i Sverige?

Under 2011 presenterade den svenska regeringen tre handlingsplaner för jämställdhet mellan könen (2011–2015) ⁽¹⁷⁾. Handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer ⁽¹⁸⁾, antogs 2007 och var särskilt inriktad på kvinnor med psykiska och fysiska funktionshinder, missbruks- eller beroendeproblem, kvinnor från etniska minoriteter samt äldre och yngre kvinnor.

Goda exempel visar vägen

Sverige är ett av de få länder där nationella hjälplinjer för kvinnor uppfyller Europarådets standarder ⁽¹⁹⁾. Den statliga drivna stödtelefonen Kvinnofridslinjen har också en webbplats. Här kan kvinnor som har överlevt våld och deras familjer få hjälp men även de som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete kan få stöd.

Utöver de två nationella hjälplinjerna för kvinnor driver de flesta kriscentrum och kvinnohjärbärgen i Sverige hjälplinjer och chattfunktioner på nätet som kvinnor i hela Sverige har tillgång till. Totalt drivs över 100 hjälplinjer av kriscentrum och kvinnohjärbärgen ⁽²⁰⁾.

Handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål antogs 2008 och innehöll 36 åtgärder ⁽²¹⁾.

Handlingsplanen mot tvångsgifte antogs 2009 ⁽²²⁾.

Den 11 maj 2011 undertecknade Sverige Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen) och den ratificerades den 1 juli 2014 ⁽²³⁾. Istanbulkonventionen är det mest långtgående internationella fördraget för att hantera denna allvarliga kränkning av mänskliga rättigheter.

En ny tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor kommer att träda i kraft 2017 ⁽²⁴⁾. Den övergripande målsättningen är att mäns våld mot kvinnor måste få ett slut. Den delas in i fyra vägledande mål: Mer och effektivare förebyggande arbete mot våld, förbättrad upptäckt och starkare skydd av kvinnor och barn som drabbas av brott, effektivare brottsbekämpning samt förbättrade kunskaper och arbetsmetoder. Strategins huvudfokus, ur ett intersektionellt perspektiv, ligger på förövaren snarare än offret, på flickors och unga kvinnors exponering för våld och på förbättrat samarbete och kunskapsbaserade arbetsmetoder. Ett detaljerat fyraårigt handlingsprogram kommer att sjasättas inom ramen för strategin med ett stort antal åtgärder som ansvariga myndigheter ska vidta.

Hur skyddas kvinnor och flickor?

Kvinnor som utsätts för våld i hemmet eller sexuellt våld i Sverige har inte tillgång till akuta förbudsåtgärder, men däremot kan beslut om kontaktförbud utfärdas utan att åtal behöver väckas ⁽²⁵⁾. I oktober 2011 trädde ändringar i kraft i lagen om kontaktförbud, som syftade till att förbättra situationen för människor som på olika sätt riskerar att utsättas för, eller har utsatts för våld, hot eller trakasserier, ofta upprepat (olaga förföljelse/stalkning). Lagen inför bland annat elektronisk övervakning för att säkerställa att vissa bestämmelser om kontaktförbud efterlevs. I lagen ingår fyra typer av förbud: ett generellt förbud, ett utvidgat förbud, ett särskilt utvidgat förbud och kontaktförbud i gemensam bostad ⁽²⁶⁾.

Det finns även en typ av skyddsåtgärder (förbud mot besök) i äktenskapsbalken ⁽²⁷⁾ och sambolagen ⁽²⁸⁾, som endast kan tillämpas vid skilsmässa eller separation ⁽²⁹⁾.

Vilken hjälp finns att få i Sverige?

Det finns 161 härbärgen med 631 sängplatser i Sverige för kvinnor och barn som utsätts för våld i hemmet ⁽³⁰⁾.

Sverige har två nationella hjälplinjer och kvinnor som drabbats av någon form av våld kan också få hjälp via sms och på nätet (www.kvinnofridslinjen.se) ⁽³¹⁾.

För kvinnor som har upplevt sexuellt våld finns åtminstone åtta kvinnocentrum som erbjuder specialiststöd ⁽³²⁾.



Hjälplinje

Kvinnofridslinjen är en nationell stödtelefon för kvinnor (020 50 50 50) som är tillgänglig dygnet runt veckans alla dagar. Samtalet är gratis och hjälp finns att få på flera språk. Kvinnor kan också få tillgång till hjälp via sms eller på nätet (www.kvinnofridslinjen.se).

Terrafem är en hjälplinje (020 52 10 10) som är specialiserad på att hjälpa invandrarkvinnor och erbjuder hjälp på 43 olika språk. Samtalet är gratis och linjen är öppen mellan kl. 8.00 och 17.00 ⁽³³⁾.



Noter

- (¹) Europarådet (2011). *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, samt konventionens motivering*. Europarådets fördragsserie nr 210. Finns på: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.
- (²) Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (2014). *Våld mot kvinnor: en undersökning omfattande hela EU – huvudsakliga resultat*. Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg.
- (³) Europeiska kommissionen (2016). Eurobarometer. Hämtat från <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/88>.
- (⁴) Europeiska jämställdhetsinstitutet (2013). *Gender Equality Index Report*. Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg. Finns på: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender-Equality-Index-Report.pdf>.
- (⁵) Ibid. Andelen rapporterat våld i EU som helhet är 33 procent.
- (⁶) Europeiska jämställdhetsinstitutet (2014). *Estimating the costs of gender-based violence in the European Union*. Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg. Finns på: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>.
- (⁷) *Kostnaden för våld i hemmet i Estland* (på estniska): https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaal/Norra/vagivalla_hind.pdf.
- (⁸) Andersson, T., Heimer, G. och Lucas, S. (2014). *Våld och hälsa – En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*. Finns på: <http://nck.uu.se/forskning-och-utredning/vald-och-halsa/>.
<http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/487/nck-rapport-vald-och-halsa-2014-1.pdf>.
- (⁹) http://bra.se/download/18.9eaaede145606cc8651ff/1399015861526/2014_8_Brott_i_nara_relationer.pdf.
<http://www.bra.se/bra/bra-in-english/home/crime-and-statistics/swedish-crime-survey.html>.
- (¹⁰) Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (2014). *Våld mot kvinnor: en undersökning omfattande hela EU – huvudsakliga resultat*. Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg.
- (¹¹) NTU – Nationella trygghetsundersökningen. Finns på: <http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/statistik/utsatthet-for-brott/ntu.html>.
- (¹²) Eurostat (2015). *Trafficking in Human Beings*, s. 23. Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg. Finns på: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf.
- (¹³) Brottsbalken (1962:700).
- (¹⁴) En sådan lag är lagen (1988:688) om kontaktförbud.
- (¹⁵) <https://sweden.se/society/gender-equality-in-sweden>.
- (¹⁶) Lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.
- (¹⁷) Utbildningsdepartementet 2011. Regeringens skrivelse 2011/12:3: *Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014*. Finns på: <http://www.regeringen.se/contentassets/bd81157b1a9d40fba7c736a570a09914/jamstalldhetspolitikens-inriktning-2011-2014-skr.-2011123>.
- (¹⁸) Justitiedepartementet 2007. Regeringens skrivelse 2007/08:39: *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer*. Finns på: <http://www.regeringen.se/sb/d/9761/a/92142>.
- (¹⁹) Rapport från WAVE 2013, s. 190. http://files.wave-network.org/researchreports/COUNTRY_REPORT_2013.pdf.
- (²⁰) Ibid., s. 90.
- (²¹) Regeringens skrivelse 2007/08:167: *Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål*.
- (²²) Regeringens skrivelse 2009/10:229: *Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja*.
- (²³) https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=jOWpY2l.
- (²⁴) <http://www2.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/initiatives/stepitup/commitments-speeches/sweden-stepitup-commitment-followup-201609-en.pdf?v=1&d=20160919T192602>.
- (²⁵) <http://poems-project.com/wp-content/uploads/2015/04/Intervict-Poems-digi-1.pdf>.
- (²⁶) Ibid.
- (²⁷) Äktenskapsbalken (1987:230).
- (²⁸) Sambolagen (2003:376).
- (²⁹) <http://poems-project.com/wp-content/uploads/2015/04/Intervict-Poems-digi-1.pdf>.
- (³⁰) Rapport från WAVE 2015, s. 47. Finns på: <https://www.wave-network.org/resources/research-reports>.
- (³¹) Ibid.
- (³²) Rapport från WAVE 2013, s. 190. Finns på: http://files.wave-network.org/researchreports/COUNTRY_REPORT_2013.pdf.
- (³³) Rapport från WAVE 2015, s. 91. Finns på: <https://www.wave-network.org/resources/research-reports>.

Europeiska jämställdhetsinstitutet

Europeiska jämställdhetsinstitutet (European Institute for Gender Equality – EIGE) är EU:s kunskapscentrum för jämställdhet. EIGE stöder beslutsfattare och alla berörda institutioner i deras strävan att verka för att jämställdhet mellan kvinnor och män blir verklighet för alla européer genom att tillhandahålla experter med hög kompetens samt jämförbara och tillförlitliga uppgifter om jämställdhet i Europa.



Europeiska jämställdhetsinstitutet, EIGE
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITAUEN
Tfn +370 52157444
E-post: eige.sec@eige.europa.eu

Mer information:

<http://eige.europa.eu> 

<http://www.twitter.com/eurogender> 

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu> 

<http://www.youtube.com/eurogender> 

<http://eurogender.eige.europa.eu> 



Publikationsbyrå